

Zas Latweeschu draugs.

1838. 5 Mai.

18ta lappa.

Zauna sirna.

Zs Rihges. Pagahjuschâ swehtdeenâ, pehz pussdeenâs pulstien' 4, muhsu augsti zeeniga Keiserene, lihds ar sawu treschu meitu, to seelwirsteni Alek fandra Nikolajewna, us Berlihni dohdamees, tē brauze zaur. — Peektdeenâ jau tee abbi jauni seelwirsti Nikolai un Mikail Nikolajewitsch zaur Rihgu bija nahkufchi.

Pahr tahm sawadahm gohwju flimmibahm, kas taggad zittâs mallâs
Kurfemmē rahdahs.

Kad seema bija garra, tad laudis, apnikufchi, sawus lohpinus turreht stalli, jau pirmâs flitâs deeninâs, tik ka sahlu stohbrinsch laukâ rahdahs, tohs dsenn gannibâ. Deews lohpan nu gan irr demis tahdu sawadu dabbu, ka arri no dauds sahlehms tahs gudri sinn isohstih, kas winnam wesseligas; tatschu, kad sahles wehl tik masas, tad arri lohpan mas, ko ohst, un pars tad jau palizzis tik kahrigs us to jaunu barribu, ka daudsreis ko eehd, kas winnam naw wesseligas. Zapehz ihpafchi pawaffaras laikâ dauds flimmibas pee lohpeem rohnahs. Un mums schkeet, ka ta peena-sehrga, pahr ko preekschaja lappa stahstija, laikam arri buhschoht zehlfusees zaur to paschu wainu. — Wet ja ta jau irr rahdijusees, pirms gohwis dsinne gannibâ, tad gan buhs teefs, ko gudri semmes kohpejt Wahzsemme sakka, rakstidami: tahda peena-flimmiba nahkoht zaur to, ka gohwis seema aplam dauds ausaju ee-ehde. Wet lai nu irr waina, kahda buhdama, mehstē saweem lassitajeem isstahstisim, kahdas mahzibas prett tahdu flimmibu lihds schim jau usgahjuschi. Zitti sakka, wajagohht gohwim ifdeen weenu karrichti fagrubstu kimmenu ar pusskohrteli uhdens eedoht, tad pehz ihfa laika paliks wesselas. Un ja to peenu paschu arri gribb labboht, tad buhs tuhlin, kad winnu isflauze, tam druszjin salpetera eebert; tad wairs neds smirdehs, neds glohtains buhs. — Wet ta flimmiba, ka gohwis meerâ naw stalli, ka wairs ne ehd seenu, wet sawas faites, ta gan zaur zittu wainu ne buhs nahkufi, ne kâ zaur to, ka wianas pa garu seemu apnikke seenu ehst un jau no sahlehms ko dabbuja baudiht, un pehz schahm tik kahrigas palikke. Zapehz zittas sahles prett scho flimmibu gan ne palihdsehs wis, ne kâ tahs, kas gannibâ.

D. R.

● T a b s p a d o h m s d a h r f n e e k e e m.

1.

Jauna wihsē, auglu kōhkus pohteht.

Kad gaddahs kōhku-pohteschana, tad tu zittu reis warrest darriht tā: is-
lassi sawā dahsā kahdu wezzu ahbeli woi kirschu kōhku, kam drufzin isplettu-
schahs un us augschu sazehluschahs saknes. No schahm nu israug' to wesselako
un sulligako, kas weenu tulli resnumā woi drufzin resnaka; tai nu ar tainu
un aschu ihlenu eurb zaurumu, kas lai us matta tikpat plats irr; zil resns tas
pohtejams sarrinschs, ko eespraudisi. — Sarrinu eelizzis, ap to paschu apschmehre
augsch-puffē to zauruminu drufzin ar pohtwasku, tad usmett' semmes atkal wirfū un
lai stahw; tik ne aismirsti apleet, kad laiks faufs. — Pehz 2 jeb 3 neddelahm
jau mannisi, ka pohtehts sarrinschs nemmahs augt; tad arri buhs laiks, tuhlin
sarrinu lihds ar sakni no wezza kōhka nogreest un stahdiht fkohlā. Bet leez'
labbi wehrā, ka katram sarrinam no saknes 6 tullus ruhmes wajaga, ka tu us
to paschu sakni, ja tik schi wehl wessela un spehziga, arri wehl wairak sarrinūs
warrest pohteht; jo scheem tad wajaga 6 lihds 7 tullus zittam no zitta tahē
buhē. — No schahdas-pohteschanas daschi sawadi labbumi zekahs, prohti: gan
driht wiffi sarrinē labbi isdohdahs; tee us schahdu wihsē pohtehti kōhki jau no
paschas saknes irr gluddeni, un ne dabbu wis, kà zaur to wezzu wihsē daudstēis
noteek, tahdas rehtas (kraupi), kas ne ween kōhku darra nejauku, bet kam arri
wainas, ka kōhks zaur to drehgnumu, kas rehtahm lehti eewelkaks, ahtri sahē
puht. Un beidsōht arri teiz, kà tahds kōhks labbak' pahzreeschoht seemu.

2.

Kà jadarra ar reewahm jeb plihsumeem auglu-kōhku misā.

Kōhku misa daschu brihd' plihst, un tad zaur plihsumeem flapjums eewel-
kaks paschā kōhlā, sahē to puhdeht un to pa masam isnihzina. Kad pee sa-
weem kōhkeem eeraugi kahdu plihsumu misā, tad tuhlin fataisi sillus mahlus ar
darwas uhdeni pa mihflu un ar to eesmehre plihsumus. Bet peeluhko labbi, ja
kōhks jau labbi wezs un plihsumu atrohdi lihds pascham kōhkam, fur jau druf-
zin eefahzis puht, tad papreeksch to eepuūmu isgrees' ar assu nasi, un kad nu ta
weeta sausa palikkuse, tad apschmehre ar to paschu mihflu wiffu wirspuffi itt labbi. —
Us tahdu wihsē arri itt stipri eewainotu kōhku wehl warrest glahbi, ka tas
pehzak' wehl neffih's labbus auglus.

3.

Kà kōhku saknes ja-isfarga, lai ne sakalst, kad tahs grihb zittur aiswest,
woi kahdas deenas turreht is semmes.

Pawaffaras gais kalte, un tapehz arri daudstēis' noteek, ka, kad kōhkus
aiswedd us zittu weetu, jeb israktus kahdu deenu turr' nedehsticus, teem sak-
nes sakalst, zaur ko winni tad lehti nihst. Un tā noteek ne tik ween pee auglu,
bet arri pee dascheem zitteem kōhkeem un kruhmeem. — Ja tad nu gaddahs, ka
kōhki woi kruhmi ja-aisfuhā zittur, tad fataisi mihflu no mahleem, gohwju
fuhdeem un uhdeni. Tad nu schinnē mihflā eeleez' sawu israktu kōhzinu tik

pat d'illi, kà stahwejis semmè, lai mißkla labbi peekerrahs pee wiffahm faknitehm un tà lai paleek kahdas 5 minutes tur eekschâ. Tad nolees' kohku paehni, un isluh-ko labbi, woi naw kahda weetina wehl palikkuse plikka, un ja tahdu atrohdi, tad tuhlin apfmehre ar to paschu mißkla; tik tad fakni warri laut apschuht. Zaur to peelips labba teefa mahlu pee faknehm un aisturrehs skahdigu gaisu, un faknes paliks arween' prifchas. — Kad nu pehz eestahdifi un labbi apleesi kohku, tad mahlu mißkla drihs atrittih's nohst un itten derrigu spehku dohs kohkam pee augfchanas. Us schahdu wißfi fargati deßstami kohki gan drihs wißfi labbi isdohfees, ir tad, kad tee tahlu buhs westi. Sinnoms gan, ka tad waijadsehs faknes labbi aptiht ar maschu, un faseet; jo zittadi mißkla drihs noluptu, wed-doh't. (G. E.)

Zahs ihfas sinnas par mußfu pasauli jeb semmi 26tais gabbals.

Wehl no Ehstereikeru walstes. No Mehru semmes rihta rohbescheem, starp Galizieru un Unguru, un tad starp Sihbenbirgeru un Turku semmes augstu kalnu strehks wellahs, ko par Kar-pah'tes kalneem fauz. No scha garra kalnu strehka eet pulks ihfaku strehku us abbahm puffedm, kà sarri pee kohka buhdami, eeksch Galizieru, Unguru un Sihbenbirgeru semmes eekschâ. Galizieru semme zaur scheem Kar-pah'tu fahn-kalneem deenâs widdus puffed tohti kalnaina. Ta zitta dalka tà, ka tur gan pakalni, bet arri leeli klojumi. Unguru semme seemeka un rihta puffed ihsten kalnaina, prohti zaur teem pascheem Kar-pah'tu fahn-kalneem, bet wiß widdus un deenas-widdus malla irr pawiffam klajums. Sihbenbirgeru semme zaur zaurim kalnaina, prohti tà, ka widdu mehrent kalni un pakalni, un wiß' apfah'te augsti kalni. Arri tee mast semmes gabbali, kas pee Ahdrias juh'ras, tohti kalnaini. Bet ta Ehstereikeru semme, kas Italieneru puffedallâ, ta Lombard-Wenezieru semme gan drihs pawiffam klaja. — Leelas straumes un leeli eseri arri deewsgan schinni walsté. Ta leelaka straume, kas arri weena no tahm wißu leelakahm Siropâ, ta irr ta Donau straume. Winna pee Wahzsemmes wakkara rohbescheem eefahkhs, zaur wißu deenas-widdus Wahzsemni, tad zaur Unguru semni, un tad zaur Turku semni zauri skreen, un pehdigi us Kreewu un Turku semmes rohbescheem weenu gabbalu skreedama, Mellâ juh'râ eegahschahs. Zittas straumes irr: Ohdere, kas Mehru semmè eefahkhs, un tad Schlestereu semmè; un Elbe, kas Behmeru semmè sawu eefahkumu dabbu un no schejenes Sakschu semmè eeskreen. Bes schahm wehl wehrâ leekamas: Teis, kas Unguru, un Po, kas Lombard-Wenezieru semmè irr. — No esereem meh's papreeksch Zirknizzera eseru gribbam peeminneht. Schis irr Illieru semmè un tahds ehrmigs, ka winsch daschu laiku tihri faufs, un tad tur eekschâ semni ar un apsehj, un labbiba baggati aug, bet daschu laiku winsch atkal pilns ar uhdent, un tad tut atkal sweijo un baggati siwis dabbu. Zitti eseri, kas wehrâ leekami irr: Unguru semmè Mei-sihdler un Platten esers, un Lombard-Wenezieru semmè Lago-Madschiore. — Wißas mallâs pah'r Ehstereikeru Feisera walsti leijôs gabbalôs tohti filta faule un garra wakkara,

bet us augsteem kalneem, fà tas wiffur irr, arri waffaras laikà wehfs un ne-
 mihligs gais, un us wiffaugsteem kalneem weenumehr seema. Leijds un fur tif
 semmi kalni, wifs baggati aug, un ne ween wifs tas, fo pee mums sehj un
 stahda, bet arri wehl dauds zittas leetas. Tà tur arri tahdi sawadi kweefchi
 aug, furreem tohti leeli graudi, prohti mais jeb Turku kweefchi. Tapat
 arri weena labbiba, fo par rihfu fauz, un fo pee mums deewsgan ar fuggeem
 atwedd' un bohds pahrdohd. Wisna dahrsi tur dauds weetas, un no tahm
 wihnu ohgahm, kas schè aug, labbu wihnu pataifa. Ihpaschi irr tas wihns, fo
 Unguru semmè taifa, tohti teijams. Arri tabaku audsina, un ne tif dahrsds,
 bet us leeleem tihromeem. Wehl lai schè fo peeminnam, kas Lombard-Wenezie-
 ru semmè, un kas tif tur warr buht, fur mas seema irr, tas irr sihschu tahrpi.
 Schee irr tahdi tahrpi, kas fà sirnekti smalkus paweddenus islaisch. Geksch
 scheem wiini eetinnahs. Schohs paweddenus laudis ar gudru sinnu no winneem
 notian. Tad tee, tapeh; ka wiini padauds smalki, nemm dauds tahdus kohpà,
 un par deegu pataifa. Schis deegs irr tas sihschu deegs, ar fo schuhj, bet
 arri no ka sihschu drehbes taifa. Schohs tahrpus, fur tee irr, tà mihfo un
 kohpj, fà pee mums bittes. — Is teem kalneem, kas tur irr, wiffadu warru
 dauds iszehret, prohti seltu, sudrabu, fapparu, dselsi, fwinnu, alwu. Seltu ihpa-
 schi Unguru kalnds atrohnd. Arri is kahdeem kalneem sahli dabbu. — Par kah-
 deem sahls-kalneem, kas pee weena pilssehta Galizieru semmè, es turpmal fo
 stahstifchu.g.

G u d r i b a s m a h z i b a s.

67.
 Launs blehdis gruhti labbojahs,
 Tam wischlin peelihp blehdibas;
 Ir rahjoht, wehl jo nikaaks teek;
 Raug', wahrens arr' pehrts tahds pat's paleek.

68.
 Ne neewa zittu zilweku!
 Kurfch sinn, woi spehks tam peetruhktu,
 Peh; neewaschanas atreebtees?
 Tad laikam ne isfargafees.

69.
 No schehligs Deems tew peelizis,
 Lai tew peeteek. Ne kahro wis
 Peh; pilnakaja mazzina;
 Jo masums suhd ar wairuma.

70.
 Ja kas us launu eeraddees,
 Tas gruhti no ta atstahfees;
 Kur brihdi reds isdewigu,
 Us launu ftrees ar karstumu.

71.
 Kur tu reds' brahlus sakautees,
 Mans draugs, tur ne nobrihnofees,
 Kad kausoht tee ir tew peekluhs;
 Kur jelle wels ar meeru buhs!

72.
 Kad negohdneeks tew usrunna,
 Lai ar fo dsihwo beedribà;
 Ne dsihwo. Winsch tew willinahs. —
 Lai tahds ar tahdu meklejahs!

Sihds 3. Mai pee Nihges irr atnahkufchi 190 fuggi un atsbraufufchi 6.

Brihw driffeht. No juhrmallas-gubbernementu augtas waldischanas puffes:

Dr. C. E. Napier sky.